

Izaicinājumi un perspektīvas ES – dzīves kvalitāte un sabiedriski pakalpojumi;

Eurofound savā darbā konsekventi cenšas dokumentēt un analizēt pagātņi, lai palīdzētu labāk veidot nākotni. Pamatojoties uz savu plašo dzīves un sabiedrības kvalitātes daudzu gadu analīzi Eiropas Savienībā, Eurofound mērķis ir izmantot šo informāciju, datus un analīzi, lai politikas veidotājiem palīdzētu izprast panākto progresu, definējot radušās problēmas un izklāstot pasākumus, ko varētu veikt, lai uzlabotu visu ES dzīvojošo cilvēku dzīvi.

Šajā paraugziņojumā ir apkopoti padziļināti centieni sabiedrības un sabiedrisko pakalpojumu kvalitātes jomā, galvenokārt pamatojoties uz pētījumiem, kas veikti kopš 2016. gada. Ņemot vērā, ka cilvēku dzīves kvalitāti būtiski ietekmē viņu piekļuve kvalitatīvai izglītībai, veselības aprūpei, mājokļiem un sociālajiem pakalpojumiem, ziņojumā īpaša uzmanība pievērsta reģionālai un sociālai nevienlīdzībai un, pēc iespējas, arī izmaiņām laika gaitā.

Sākumpunkts ir Eiropas dzīves kvalitātes apsekojums (EQLS), kas kopš tā izveides 2003. gadā ir ietvēris jautājumus par dažādiem sabiedrības kvalitātes aspektiem, proti, sabiedrības spriedzi, sociālo kapitālu, institucionālo uzticēšanos un pakalpojumu kvalitāti, kas ir sabiedrības labklājības pamatā. EQLS sniedz reprezentatīvus datus par pieaugušajiem cilvēkiem katrā no 28 ES dalībvalstīm. Tiek analizēti arī citi salīdzinoši Eiropas apsekojumi, un tiek prezentēti gadījumu pētījumi, lai ilustrētu politikas un pasākumus pakalpojumu kvalitātes un dzīves kvalitātes uzlabošanai. Lai gan ieguldījumi ir paredzēti iedzīvotājiem kopumā, uzsvars tiek likts uz pakalpojumiem, kuru mērķis ir apmierināt cilvēku veselības, sociālās vai aprūpes vajadzības. Uzmanība tiek pievērsta arī jaunākiem cilvēkiem, piemēram, bērnu aprūpes dienestiem, skolām, sociālajiem dienestiem, lai apmierinātu pusaudžu un jauniešu vajadzības, un pakalpojumiem bēgļu integrācijai.

Kopumā ziņojumā ir atspoguļota pozitīva attīstība daudzās jomās, kā arī uzsvērta joprojām pastāvošā nevienlīdzība starp valstīm un dažādām sociālajām grupām. Pastāv ievērojami trūkumi pakalpojumu sniegšanā, kā arī dažādi šķēršļi efektīvai piekļuvei. Lai gan rezultāti liecina par nevienmērīgu situāciju attiecībā uz pakalpojumu kvalitāti, tie arī sniedz norādes, kā piedāvāt lielāku atbalstu. Galvenais vēstījums ir, ka kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas uzlabošana ir būtiska, lai sasniegtu Eiropas sociālo tiesību pīlāra mērķus.

ATTĪSTĪBA

- *Daži pozitīvi sociālās kohēzijas aspekti* Uzticēšanās cilvēkiem joprojām lielā mērā ir stabila un vispārējā uzticība iestādēm ES līmenī ir atguvusies, arī sociālā atstumtība samazinās.
- *Sabiedrisko pakalpojumu plaša pamanāmība* Sabiedriskie pakalpojumi tiek atzīti par Eiropas sociālo tiesību pīlāra stūrakmeni, īpašu uzmanību pievēršot tam, lai piekļuve kvalitatīviem pakalpojumiem būtu pieejama visiem.
- *Kvalitātes uzlabojumi* Sabiedrisko pakalpojumu kvalitātes novērtējumi (īpaši attiecībā uz veselības aprūpi un bērnu aprūpi) ir uzlabojušies, īpaši valstīs, kurās iepriekš kvalitātes rādītāji ir bijuši zemi.
- *Sabiedriskie pakalpojumi, kas ir saistīti ar uzticēšanos* Priekšstats par sabiedrisko pakalpojumu kvalitāti ir galvenais faktors, kas veicina lielāku uzticēšanos iestādēm, norādot uz sabiedrības līdzdalības nozīmīgumu pakalpojumu līdzizstrādē.
- *Aktīvs pilsoniskums un pilsoniskā līdzdalība* Abu augstais līmenis atspoguļo pozitīvus ieguvumus, kam ir liels potenciāls veikt turpmākus ieguldījumus šajā jomā, lai palielinātu uzticēšanos un kohēziju.
- *Tiešsaistes pakalpojumi kļūst arvien operatīvāki* Digitālo līdzekļu izaugsmes priekšrocības ir acīmredzamas daudzās jomās, kas, visticamāk, paplašināsies, īpaši jauniešiem, un uzlabos piekļuvi grūti sasniedzamām grupām.
- *Liels potenciāls e-veselības jomā* Lielākajai daļai dalībvalstu ir daudz iespēju paplašināt e-veselības izmantošanu, taču šis jautājums ir saistīts ar darbinieku apmācību un stimuliem, kā arī IKT sistēmām.

IZAICINĀJUMI

- **Uzticēšanās** Lai gan kopējais uzticēšanās un sociālās kohēzijas līmenis ES kopš finanšu krīzes ir atjaunojies, gandrīz pusē dalībvalstu 2016. gadā vidējais uzticības līmenis valsts iestādēm bija zemāks nekā pirms krīzes.
- **Sociālā spriedze** Vairāk nekā pirmskrīzes laikā, 2016. gadā valdība priekšstats par spriedzi starp etniskajām vai rasu grupām un starp reliģiskajām grupām, un tas negatīvi ietekmēja uzticēšanos iestādēm.
- **Sociālā iekļaušana** Vientulības, sliktas garīgās veselības un sociālās atstumtības līmenis ir īpaši augsts vecāka gadagājuma cilvēkiem Centrāleiropā un Austrumeiropā. Daļēji tas skaidrojams ar slikti attīstītiem aprūpes pakalpojumiem.
- **Veselības aprūpe** Lai gan apmierinātība ar dažādiem veselības aprūpes aspektiem ir uzlabojusies, daudzi cilvēki bija neapmierināti ar informācijas pieejamību un uzklauššanu par viņu aprūpi. Šis īpatsvars bija augstāks to cilvēku vidū, kuriem ir zemi ienākumi.
- **Digitālā ietekme** Digitālo tehnoloģiju izplatība un ieviešana šķiet lēna veselības aprūpes pakalpojumu un jo īpaši sociālo pakalpojumu jomā, un starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības.
- **Bērnu aprūpe** Visā ES izmaksas ir lielākais šķērslis piekļuvei bērnu aprūpes pakalpojumiem, un nevis vietu trūkums, attālums vai darba laiks.
- **Jaunieši** Vērojamas nopietnas pazīmes, kas liecina par paaugstinātu garīgās veselības problēmu risku vecumā no 12 līdz 24 gadiem. Daudzas grupas ir grūti sasniedzamas, piemēram, personas ar hroniskām veselības problēmām, kuras dzīvo lauku apvidos un nav iesaistītas izglītībā vai nodarbinātībā.
- **Migrantu integrācija** Nesenie pakalpojumu samazinājumi bēgļiem vairākās dalībvalstīs ir negatīvi ietekmējuši to ilgtspēju un pieejamības un kvalitātes saglabāšanu.
- **Nedrošība** Tiek uzskatīts, ka ar ienākumiem, dzīvesvietu un nodarbinātību saistītā nedrošība ir arvien vairāk atzīta un bieži vien plaši izplatīta, negatīvi ietekmējot labjutību un uzticēšanos.

KO DARĪT TĀLĀK?

- **Salīdzināmāka ES mēroga informācija** ir jāiegūst par sabiedrības grupām ar acīmredzamām vajadzībām, piemēram, pusaudžiem, migrantiem un institūcijās dzīvojošām personām.
- **Uzlabota darbā pieņemšanas un mācību politika** ir steidzami vajadzīga, lai nodrošinātu dažus sabiedriskos pakalpojumus, piemēram, ilgtermiņa aprūpi, ja pastāv arī grūtības noturēt darbiniekus (daļēji tādēļ, ka ir slikti atalgojums un darba apstākļi).
- **Lielāka uzmanība jāpievērš** pieaugošai netaisnības sajūtai (valstu, reģionu un grupu vidū), īpaši attiecībā uz piekļuvi kvalitatīviem sabiedriskajiem pakalpojumiem.
- **Nepieciešama tūlītēja un labāka piekļuve** primārajai veselības aprūpei, sociālajai aprūpei un ilgtermiņa aprūpei, lai sekmētu agrīnas iejaukšanās pasākumus, uzraudzītu aktuālās vajadzības un novērstu problēmu saasināšanos.
- **Nepieciešams vairāk norādījumu** par to, kā efektīvi apvienot formālus pakalpojumus un neformālo aprūpi (ģimeni un draugus).
- **Plašākas un labākas iespējas** ir vajadzīgas vecāka gadagājuma cilvēkiem arī pēc darba gaitu noslēgšanas, kā arī kvalitatīvāki mājokļi un vietējā vide, lai viņi varētu pilnvērtīgi dzīvot sabiedrībā.
- **Publiskās investīcijas** būtu jānovirza ilgtermiņa aprūpes pakalpojumiem, kā arī jāuzlabo mājas aprūpe un palīdzība dalībvalstīs (gandrīz pusē) ar zemākajiem ienākumiem.
- **Jāuzlabo uzraudzība** garīgās veselības jautājumos, jāsniedz psiholoģisks atbalsts bēgļiem un patvēruma meklētājiem, lai paātrinātu viņu integrāciju sabiedrībā.
- **Vairāk uz sadarbību un saskaņotu pieeju vērstu virzību** vajadzētu ieviest, lai nodrošinātu optimālu migrantu integrāciju, prioritāri pievēršoties īpašām sievietu iniciatīvām, lai risinātu sievietu bēgļu pieplūduma pieaugumu.
- **Vietējo un reģionālo iestāžu esošās funkcijas** var izmantot, lai novērstu reģionālo nevienlīdzību sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā un veicinātu sociālo pakalpojumu digitalizāciju.

Papildinformācija

Ziņojums "Izaicinājumi un perspektīvas ES – dzīves kvalitāte un sabiedriskie pakalpojumi" ir pieejams tīmekļa vietnē <http://eurofound.link/ef19039>

Izpētes vadītājs: Robert Anderson

information@eurofound.europa.eu